

פוסקים על רי"ף חולין לז ע"ב

- 1 ..... א. שלא לאכול גבינה אחר בשר
- 3 ..... ב. בשר אחר גבינה מותר מיד
- 5 ..... ג. מים אמצעיים רשות
- 6 ..... ד. ליטול ידיו בין בשר לדגים
- 7 ..... ה. כל הדברים הנוהגים באחרונים נוהגים באמצעים
- 8 ..... ו. מים אחרונים, חובה
- 10 ..... ז. מים אחרונים אין נוטלים על גבי קרקע אלא בכלי
- 10 ..... ח. חמי האור, נוטלים מהם לידים למים ראשונים אפילו הן חמין שהיד סולדת
- 11 ..... ט. אין נוטלין מים אחרונים בחמין שהיד נכוית בהם
- 11 ..... י. מים ראשונים האכילו בשר חזיר, מים אחרונים הרגו את הנפש
- 12 ..... יא. כל דבר שאסור מן התורה, אם הוא דבר המיוחד למאכל אסור לעשות בו סחורה

א. שלא לאכול גבינה אחר בשר

רמב"ם הלכות מאכלות אסורות פרק ט הלכה כח

מי שאכל בשר בתחלה בין בשר בהמה בין בשר עוף לא יאכל אחריו חלב עד שיהיה ביניהן כדי שיעור סעודה אחרת והוא כמו שש שעות מפני הבשר של בין השיניים שאינו סר בקינוח.

בית יוסף יורה דעה סימן פט

א - ב, ג (א) אכל בשר לא שנא בהמה חיה ועוף לא יאכל גבינה אחריו וכו'. כל סימן זה נתבאר בספר אורח חיים סימן קע"ג זולת מ"ש בשם הרמב"ם (מאכ"א פ"ט הכ"ז) במה דברים אמורים באוכל בשר בהמה וחיה אחר גבינה אבל אם אוכל אחריה בשר עוף אין צריך לא קינוח ולא הדחה ולא נטילה שלא כתבו רבינו בספר אורח חיים וטעמא דהרמב"ם מדגרסינן בפרק כל הבשר (קד): תאני אגרא חמוה דרבי אבא עוף וגבינה נאכלין באפיקורן כלומר דרך הפקר שאינו נזהר לקנח פיו וליטול ידיו ביניהם ומפרש הוא ז"ל דבאוכל גבינה ואח"כ עוף מיירי דאילו אכל עוף תחלה אסור לאכול אחריו גבינה ושלא כדברי הרמב"ן שכתבו הרשב"א (תוה"א ב"ג ש"ד פז סוע"א) והר"ן (לז). ד"ה עוף) שסובר דאפילו עוף ואח"כ גבינה שרא אגרא. וכתב הר"ן (שם) דהא דתני אגרא עוף וגבינה נאכלין באפיקורן הוא הדין לחיה וגבינה לדין דקיימא לן חיה ועוף אינם מן התורה אבל הרמב"ם ז"ל (שם) כתב דחיה כבהמה אף על פי שהוא עצמו (שם ה"ד) פסק דחיה ועוף אינם מן התורה ואיפשר שטעמו לפי שבשר החיה דומה לבהמה ע"כ וז"ל הרא"ש (פכ"ה סי' ה) וכיון שהביא הרי"ף (לז). הא דתני אגרא אלמא סבירא ליה כרבי עקיבא דאמר חיה ועוף דרבנן והא דנקט אגרא עוף ולא נקט חיה משום דשכיח טפי ורבינו תם (תוס' חולין קד: ד"ה עוף) פירש משום דעוף אין נדבק בידיים ובשיניים ובחניכים ע"כ וז"ל הרשב"א בתורת הבית (הקצר ב"ג ש"ד פו.) אכל עוף או חיה יש מי שהורה שאוכל אחריהם מיד גבינה בלא קינוח הפה ובלא נטילת ידים ואין דבריהם מחוורים וגדולי המחברים אסרוהו כאוכל אחר בשר הבהמה אבל אם אכל גבינה תחלה אוכל אחריה עוף או חיה בלא נטילת ידים ולזה דעתנו נוטה וכוזה ראוי להורות עכ"ל. ומתוך מה שכתבתי יתיישב לך למה כתב רבינו דין זה בשם הרמב"ם ולא כתבו סתם כיון שהוא שנוי בגמרא דמשום דבגמרא אפשר לפרש דגבינה אחר עוף נמי נאכל באפיקורן כדברי הרמב"ן או דעוף דנקט לאו דוקא דהוא הדין לחיה כיון שאינה אסורה אלא מדרבנן וכדברי הרשב"א לכך כתב סברת הרמב"ם דמפקא מתרווייהו:

טור אורח חיים הלכות בציעת הפת, סעודה, וברכת המזון סימן קעג

מים אמצעיים רשות א"ר נחמן ל"ש אלא בין תבשיל לתבשיל אבל בין תבשיל לגבינה חובה. **פירוש בין תבשיל לתבשיל אפילו היה הראשון של בשר והשני של גבינה אין צריך ליטול כיון שאין הבשר בעין ואין בו אלא טעם, וגם הב' אין בו אלא טעם גבינה.** אבל אם אכל אחר התבשיל של בשר הגבינה בעין חובה הוא ליטול.

וא"א הרא"ש ז"ל היה רגיל ליטול ידיו בין בשר לדגים דחמירא סכנתא מאיסורא.

כתב בה"ג שהאוכל בשר מותר לאכול אחריו גבינה מיד ע"י קינוח ונטילה. והאוכל גבינה מותר לאכול בשר מיד אף בלא קינוח ונטילה. **וכתב א"א הרא"ש ז"ל ולא נהגו העולם כן אלא נוהגין שלא לאכול גבינה אחר הבשר אפי' הוא בשר עוף ואין לשנות המנהג.** הילכך אין לאכול גבינה אחר הבשר עד שישהא כשיעור מזמן סעודת הבקר עד זמן סעודת הערב. **ואם יש בשר בין השינים צריך להסירו.**

ובשר אחר גבינה מותר מיד ע"י קינוח והדחת פיו ונט"י. ואם הוא יום ורואה שידי נקיות א"צ נטילה. והקינוח הוא שילעוס פת ויקנח בו פיו יפה או בכל דבר חוץ מקמחא דשערא מפני שהוא רך ונדבק בשינים וכן לא בתמרא וירקא ואחר הקינוח ידיח פיו במים או ביי"ן (ס"א ב' פעמים):

בית יוסף אורח חיים סימן קעג

ומ"ש **ואם יש בשר בין השינים צריך להסירו.** כן כתב הרשב"א בחידושו (שם ד"ה נמצא) בשם בעל העיטור (ח"ב יג): שאם יש בשר בין שיניו ואפילו שהה צריך להוציאו. וכתב שנראין דבריו וכן פסק רבינו ירוחם ז"ל (נט"ו אות כח קלז). ובספר יורה דעה סימן פ"ט כתב רבינו שזה לדעת האומרים שהטעם שצריך לשהות הוא לפי שהבשר מוציא שומן ומושך טעם עד זמן ארוך, **אבל לדעת הרמב"ם (שם) שנתן טעם לשהייה משום בשר שבין השינים לאחר ששהה כשיעור מותר אפילו נשאר בשר בין השינים.**

וכתב עוד שאם לא אכל הבשר אלא לעסו לתינוק לפי הטעם הראשון אין צריך להמתין דכיון שלא אכלו אינו מוציא טעם ולפי טעמו של הרמב"ם צריך להמתין וטוב לאחוז בחומרי שני הטעמים ע"כ: וכתב הר"ן (חולין לו: סוד"ה אמר) נראין הדברים שמי שאכל בשר ושהה קצת ואחר כך מצא בשר בין שיניו שאינו צריך שהייה כדי סעודה מאותו זמן שנטל הבשר משם אלא מאכילה ראשונה חשבינן ליה לזמן שהייה ומיהו קינוח הפה מיהא משמע דבעי עכ"ל:

טור יורה דעה הלכות בשר בחלב סימן פט

אכל בשר לא שנא בהמה חיה ועוף לא יאכל גבינה אחריו עד שישהא כשיעור שמזמן סעודת הבוקר עד סעודת הערב **שהוא ו' שעות.** ואפי' אם שהה כשיעור אם יש בשר בין השינים צריך להסירו. ובתוך הזמן אפילו אין בשר בין השינים אסור לפי שהבשר מוציא שומן ומושך טעם עד זמן ארוך. ולפי זה הטעם אם לא אכלו אלא שלעסו לתינוק א"צ להמתין דכיון שלא אכלו אינו מוציא טעם. **והרמב"ם נתן טעם לשהייה משום בשר שבין השינים ולפי דבריו לאחר ששהה כשיעור מותר אפילו נשאר בשר בין השינים. והלועס לתינוק צריך להמתין וטוב לאחוז בחומרי ב' הטעמים.**

אכל גבינה מותר לאכול אחריו בשר מיד ובלבד שיעיין ידיו שלא יהא שום דבר מהגבינה נדבק בהן. לפיכך אם הוא לילה שאינו יכול לעיין אותם היטב צריך לרחצם וביום אין צריך וה"ר פרץ כתב יש לרחצם אף ביום לפי שפעמים שהגבינה שמנה ונדבקת בליחלוחית הידים ולא אדעתיה.

צריך לקנח פיו ולהדיחו והקינוח הוא שילעוס פת ויקנח בו פיו יפה וכן בכל דבר שירצה חוץ מקמחא ותמרי וירקא לפי שהם נדבקים בחניכין ואין מקנחין יפה. ואח"כ ידיח פיו ביין או במים. ויש נוהגין לשרות פת ביין או במים ולאכלו והוא עולה בשביל קנוח והדחה. ויותר טוב להיות כל אחד ואחד בפני עצמו. וכתב הרמב"ם בד"א באוכל בשר בהמה וחיה אחר גבינה אבל אם אוכל אחריה בשר עוף אין צריך לא קינוח ולא הדחה ולא נטילה.

ור"ת כתב בשם ה"ג שמותר לאכול בשר אחר גבינה מיד בלא קינוח והדחה וגם גבינה אחר בשר מותר מיד אלא שצריך קינוח והדחה. וא"א הרא"ש ז"ל כתב ונהגו העולם שלא לאכול גבינה אחר בשר אפילו אחר בשר עוף ואין לשנות המנהג. בד"א כשאוכל הבשר והגבינה בעצמה אבל אם אוכל תבשיל של בשר מותר לאכול אחריו תבשיל של גבינה ואפילו הנטילה ביניהם אינה אלא רשות. אבל אם בא לאכול הגבינה בעצמו אחר תבשיל של בשר או הבשר בעצמו אחר התבשיל של גבינה חובה היא ליטול ידיו:

שולחן ערוך יורה דעה הלכות בשר בחלב סימן פט סעיף א

אכל בשר, אפילו של חיה ועוף, לא יאכל גבינה אחריו עד שישהה שש שעות. ואפילו אם שהה כשיעור, אם יש בשר בין השיניים, צריך להסירו. והלועס לתינוק, צריך להמתין. הגה: ואם מצא אחר כך בשר שבין השיניים, ומסירו, צריך להדיח פיו קודם שיאכל גבינה (הר"ן פכ"ה). ויש אומרים דאין צריכין להמתין שש שעות, רק מיד אם סלק ובירך ברכת המזון, מותר על ידי קנוח והדחה (תוס' ומרדכי פכ"ה והגהות אשר"י והג"ה מיימוני פ"ט דמ"א וראב"י). והמנהג הפשוט במדינות אלו, להמתין אחר אכילת הבשר שעה אחת, ואוכלין אחר כך גבינה. מיהו צריכים לברך גם כן ברכת המזון אחר הבשר (ע"פ הארוך והגהות ש"ד), דאז הוי כסעודה אחרת, דמותר לאכול לדברי המקילין. אבל בלא ברכת המזון, לא מהני המתנת שעה. ואין חילוק אם המתין השעה קודם ברכת המזון, או אחר כך (ד"ע ממהרא"י ולאפוקי או"ה). ואם מצא בשר בין שיניו, אחר השעה, צריך לנקרו ולהסירו (ד"ע ממשמעות הר"ן הנ"ל). ויש אומרים דאין לברך ברכת המזון על מנת לאכול גבינה (ארוך בשם מהר"ח), אבל אין נוהגין בזה. ויש מדקדקים להמתין שש שעות אחר אכילת בשר לגבינה, וכן נכון לעשות.

ש"ך על שולחן ערוך יורה דעה הלכות בשר בחלב סימן פט סעיף א

ח (פמ"ג) וכן נכון לעשות. וכ"כ מהרש"ל דכן ראוי לעשות לכל מי שיש בו ריח תורה ע"ש:

ב. בשר אחר גבינה מותר מיד

בית יוסף אורח חיים סימן קעג

ובשר אחר גבינה מותר מיד (כל הבשר קה.). ואם הוא יום ורואה שידי נקיות אין צריך נטילה. פשוט בפרק כל הבשר (קד): וכתב רבינו ירוחם (שם). דהוא הדין בלילה אם יש לו נר יפה אינו צריך נטילה. ומיהו כתב רבינו בספר יורה דעה סימן פ"ט בשם ה"ר פרץ (סי' ריג אות ז) שיש לרחצם אף ביום לפי שפעמים שהגבינה שמנה ונדבקת בלחלוחית הידים ולא אדעתיה עכ"ל וכן כתבו הגהות מיימוניות (ד"ק מאכ"א פ"ט הכ"ו) בשם סמ"ק וכתב הרשב"א בתורת הבית (קצר ב"ג ש"ד פו.) שהטעם שמותר לאכול בשר אחר גבינה מיד הוא מפני שהגבינה רכה היא ואינה מתעכבת בין השיניים וכן כתבו הגהות מיימוניות:

ויש מחמירין על עצמם שלא לאכול בשר אחר גבינה בסעודה אחת מפני שכתוב בספר הזוהר פרשת משפטים (קכה). וז"ל: אשכחן דכל מאן דאכיל האי מיכלא כחדא או בשעתא חדא או בסעודתא חדא ארבעין יומין אתחזיא גדיא מקלסא בקלפוי לגבי אינון דלעילא וסייעתא מסאבא מתקרבין בהדיה וגרים לאתערא דינין בעלמא דינין דלא קדישין ואי אוליד בר באינון יומין אוזפין ליה נשמתא מסטרא אחרא דלא איהי קדישא עכ"ל. וכבר כתב המרדכי (חולין סי' תרפז)

שמהר"מ (תשובות דפוס פראג סיי תרטו) היה **נוהג שלא לאכול בשר בהמה וחיה אחר גבינה** לפי שפעם אחת מסעודה לסעודה מצא גבינה בין שיניו גזר להחמיר על עצמו ואין זה כחולק על התלמוד ולא כמוסיף שהוא גורע דהא חזינא פרק כל הבשר אנא להא מילתא כחלא בר חמרא וכו' וכל חד מצי לאחמורי אנפשיה לעשות משמרת. ובעוף אני מיקל כיון דגבינה ועוף נאכלין באפיקורן ע"כ. והא **ודאי שהוא ז"ל לא ראה ספר הזוהר** ואפילו הכי היה מחמיר על עצמו משום מעשה שהיה ואף על פי שהיה מיקל בעוף היינו לפי שלא ראה ספר הזוהר **אבל אנו שזכינו לראותו טוב ונכון להחמיר אפילו בבשר עוף:**

בית יוסף אורח חיים סימן קעג

והקינוח הוא שילעוס פת וכו' עד וכן לא בתמרי וירקא. פשוט בפרק כל הבשר (קה.):
ומ"ש ואחר הקינוח ידיח פיו במים או ביין. שם תניא בית שמאי אומרים מקנח ובית הלל אומרים מדיח ואסיקנא דבית שמאי אומרים מקנח והוא הדין למדיח ובית הלל אומרים מדיח והוא הדין למקנח ומר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי ופירש רש"י והוא הדין דתרווייהו בעינן וגם הר"י (לז): כתב הילכך בעי קינוח והדחה וכן כתב הרא"ש ז"ל (סי' ה). ופירש רש"י דמדיח דקתני היינו הדחת פה וכן נראה מדברי התוספות (ד"ה מקנח) והרא"ש. וכתבו הגהות מיימוניות (מאכ"א פ"ט הכ"ו אות ב) בשם מהר"מ (שם סי' תקלא) שאין צריך לדקדק בקינוח פה והדחה אלא איזה מהם שירצה יקדים ע"כ ואפשר שאע"פ שרבינו כתב כאן ובספר יורה דעה (סי' פט) שיקנח פיו ואחר כך ידיחנו לאו דוקא דהוא הדין אי עבד איפכא שפיר דמי. וכתבו עוד הגהות מיימוניות שמנהגו של **ריב"א לאחר שאכל גבינה היה עושה הדחה לידי ולפיו והיה מכניס אצבעו לתוך פיו ובודק יפה כדי שלא יהא שום דבר בפיו** ואח"כ עושה קינוח הפה. ורבינו יהודה כתב שר"י היה שורה פתו במים או ביין ואוכל כי בענין זה יעלה בשביל שניהם בשביל קינוח והדחת פיו או הוא אוכל דבר שמקנחין בו ושורה יין או מים ע"כ. ורבינו כתב בספר יורה דעה סימן פ"ט ויש נוהגין לשרות פת במים או ביין ולאכלו והוא עולה בשביל קינוח והדחה ויותר טוב להיות כל אחד ואחד בפני עצמו ע"כ: אבל הרמב"ם בפ"ט מהלכות מאכלות אסורות (הכ"ו) לא הזכיר הדחת פה כלל ומתוך לשונו משמע דמדיח דקתני לאו הדחת פה היא אלא נטילת ידים ובית שמאי איירו בהכשר פה ובית הלל בהכשר ידים וכולהו מודו דתרווייהו בעינן וכן דעת הר"ן ז"ל (לז: ד"ה בית שמאי). והרשב"א כתב בתורת הבית (ארוך ב"ג ש"ד פו.) יש מי שהורה שאין צריך לעולם קינוח פה לאוכל גבינה תחלה ואינו מחוור. וכתב עוד יש אומרים שצריך לקנח פיו והוא הדין שצריך עוד להדיח פיו במשקין ויש אומרים שמקנח או מדיח ודי לו באחד מהם ולזה הדעת נוטה ע"כ. **והעולם נהגו לקנח ולהדיח וכן נכון לעשות כדברי המחמיר בדבר שאין בו טורח:**

שולחן ערוך יורה דעה הלכות בשר בחלב סימן פט סעיף ב

אכל גבינה, מותר לאכול אחריו בשר, מיד, **ובלבד שיעיין ידיו שלא יהא שום דבר מהגבינה נדבק בהם**. ואם היה בלילה, שאינו יכול לעיין אותם היטב, צריך לרחצם. **וצריך לקנח פיו ולהדיחו. והקינוח הוא שילעוס פת ויקנח בו פיו יפה, וכן בכל דבר שירצה, חוץ מקימחא ותמרי וירקא, לפי שהם נדבקים בחניכים** (פ"י מקום למעלה מבית הבליעה קרוב לשינים) ואין מקנחים יפה. **ואחר כך ידיח פיו במים או ביין**. במה דברים אמורים, בבשר בהמה וחיה. **אבל אם בא לאכול בשר עוף, אחר גבינה, אינו צריך לא קינוח ולא נטילה**. הגה: **ויש מחמירין אפילו בבשר אחר גבינה** (מרדכי בשם מהר"ם וב"י בא"ח סעיף קע"ג), **וכן נוהגין שכל שהגבינה קשה אין אוכלין אחריה אפילו בשר עוף, כמו בגבינה אחר בשר**. (וכן הוא בזוהר). **ויש מקילין. ואין למחות, רק שיעשו קנח והדחה ונטילת ידים. מיהו טוב להחמיר**.

ג. מים אמצעיים רשות

בית יוסף אורח חיים סימן קעג

א מים אמצעיים רשות אמר רב נחמן לא שנו אלא בין תבשיל לתבשיל וכו'. בפרק כל הבשר (חולין קה): וכתבו התוספות (ד"ה לא שנו)

והרא"ש (סי' ז) שיש מפרשים בין תבשיל לתבשיל שניהם של בשר או שניהם של גבינה אבל בין תבשיל של בשר לגבינה שלפניו חובה אבל בין תבשיל של בשר לגבינה שלאחריו לא קאמר דאפילו בנטילה אסור עד סעודה אחרת. ורבינו תם ז"ל היה אומר דבין תבשיל לגבינה משמע תבשיל תחלה ועוד בין תבשיל לתבשיל ששניהם של בשר או שניהם של גבינה למה לו ליטול ידיו כלל לכן פירש דבין תבשיל לתבשיל היינו בין תבשיל של בשר לתבשיל של גבינה דכיון שאין הבשר [והגבינה] בעין וליכא אלא טעם לא החמירו שיהא חובה ליטול בנתיים אבל בין תבשיל של בשר לגבינה שהגבינה בעין חובה. ויתכן פירוש זה אפילו לדברי האוסרים גבינה אחר בשר [באותה סעודה אפילו] בנטילה וקינוח ע"כ.

ורבינו תפס עיקר כפירוש רבינו תם ולפי זה מותר לאכול גבינה אחר תבשיל של בשר על ידי נטילה בנתיים והבא לאכול בשר אחר תבשיל של גבינה [אינו] צריך ליטול ידיו. וכן כתב הוא ז"ל בטור יורה דעה סימן פ"ט: והגהות מיימוניות בפ"ט מהלכות מאכלות אסורות (הכ"ו אות א) כתבו פירוש רבינו תם בשם ס"ה (עשין כז קיב): ומיהו כתבו בשם סמ"ק (סי' ריג הגה ד) דצריך עיון ברוטב של בשר דכשיש בו בשר מושך המים בפה. ע"כ. כלומר דדילמא הא דשרי לאכול גבינה אחר תבשיל של בשר דוקא בכגון ביצים מטוגנים בשומן שאינם מושכים המים בפה כל כך אבל רוטב של בשר לא.

וה"ר יונה כתב בפרק אלו דברים (דף מ: ד"ה לא שנו) דאחר מרק של בשר ודאי מותר לאכול גבינה בקינוח והדחה שלא הצריכו שהייה אלא כשאוכל בשר מפני הבשר שבין השיניים, אבל במרק דליתא להאי חששא ודאי מותר. ורבינו ירוחם (נט"ו אות כח קלז): כתב ראיתי לרבתי נוהגים כן דוקא מרק בשר שהוא צלול אבל עב כגון עם ירקות וכיוצא בו אסור לאכול אחריו גבינה עד סעודה אחרת, שמא יש במרק בשר ואינו נראה. וכן ראוי להורות וכן מוכח מתוך התוספות עכ"ל:

והמרדכי (חולין סי' תרפז) כתב ראיתי מורי שאסר לאכול גבינה אחר ביצים מטוגנים בשומן משום גזרה אטו בשר בחלב ע"כ. וכן נהגו העולם שלא לאכול גבינה אחר תבשיל של בשר כלל ואין לפרוץ גדר. מיהו אם אין בשר בתבשיל אף על פי שנתבשל בקדרה שמבשלין בה בשר לא נהגו להחמיר ומותר לאכול אחריו גבינה. ואם מותר לאכול עם גבינה כתבו רבינו בספר יורה דעה סימן צ"ה:

שולחן ערוך אורח חיים סימן קעג סעיף א

מים אמצעים, רשות; וה"מ בין תבשיל לתבשיל, אבל בין תבשיל לגבינה, חובה (עיין ביו"ד סי' פ"ט).

משנה ברורה על שולחן ערוך אורח חיים הלכות בציעת הפת, סעודה, וברכת המזון סימן קעג סעיף א (א) רשות - רצה נוטל רצה אינו נוטל:

(ב) עיין ביו"ד סימן פ"ט - ס"ג ושם נתבאר בהג"ה דלפי מנהגנו יש ליטול ידיו אפילו בין תבשיל של גבינה לתבשיל של בשר שאחריו אם נוגע בהם בידיו ואין לנו רשות אלא בששני התבשילין שוין:

שולחן ערוך יורה דעה הלכות בשר בחלב סימן פט סעיף ג

אכל תבשיל של בשר, מותר לאכול אחריו תבשיל של גבינה; והנטילה ביניהם אינה אלא רשות. (ויש מצריכים נטילה) (שערים והגהות ש"ד). אבל אם בא לאכול הגבינה עצמה אחר תבשיל של בשר, או הבשר עצמו אחר תבשיל של גבינה, חובה ליטול ידיו. הגה: ושומן של בשר, דינו כבשר עצמו (רשב"א סימן ש"י/ש"ז ומרדכי והגהת ש"ד). ונהגו עכשיו להחמיר שלא לאכול גבינה אחר תבשיל בשר, כמו אחר בשר עצמו, ואין לשנות ולפרוץ גדר (ארוך וב"י). מיהו אם אין בשר בתבשיל, רק שנתבשל בקדירה של בשר, מותר לאכול אחריו גבינה (שם), ואין בו מנהג להחמיר. וכן נוהגין לאכול בשר אחר תבשיל שיש בו גבינה או חלב, מיהו יש ליטול ידיו ביניהם, ואפילו לא יאכל בשר ממש רק תבשיל של בשר אחר תבשיל של גבינה, אם נגע בהן בידי (בשערים והג"ה שיערי דורא). שמש המשמש בסעודה ונוגע באוכלין, אינו צריך נטילה, דלא הצריכו נטילה רק לאוכלים (ב"י בשם רש"י).

ד. ליטול ידיו בין בשר לדגים

בית יוסף אורח חיים סימן קעג

ב ומ"ש רבינו ואדוני אבי ז"ל היה רגיל ליטול ידיו בין בשר לדגים דחמירא סכנתא מאיסורא. הכל בו (סי' כג טז). כתב שגם הר"ם נ"ע היה נוהג כן מזה הטעם, ולא פירש מהיכן למד הר"ם כן ונראה שלמדו כן מדגרסינן בפרק כיצד צולין (פסחים עו): ההיא ביניתא דאיטווא בהדי בישרא אסרה רבא מפרזקיא למיכלה בכותחא מר בר רב אשי אמר אפילו במילחא נמי אסורה משום דקשה לריחא ולדבר אחר. ופירש רש"י דאיטווא בהדי בשרא. בתנור אחד: לדבר אחר. צרעת:

שולחן ערוך אורח חיים סימן קעג סעיף ב

בין בשר לדגים, חובה ליטול משום דקשה (ג) לדבר [א] אחר, (א) וחמירא סכנתא מאיסורא (ד) (ועיין י"ד סי' קט"ז).

משנה ברורה סימן קעג

(ג) לדבר אחר - צרעת ועיין במ"א שכתב דאפשר דבזמנינו אין סכנה כ"כ דבכמה דברים נשתנו הטבעים ע"ש:
(ד) ועיין ביו"ד סי' קט"ז - ושם נתבאר בהג"ה דמנהגנו שאין חוששין לזה וסיים דמ"מ [ב] יש לאכול דבר ביניהם ולשתות דהוי קינוח והדחה:

בית יוסף יורה דעה סימן קטז

ב וצריך לזהר שלא לאכול בשר ודג ביחד שקשה לצרעת. הכי אמרינן בפרק כיצד צולין (פסחים עו): דפת שאפאה עם הצלי אסור לאוכלו עם הכותח (ההיא ביניתא דאיטווא בהדי בישרא אסרה רבא מפרזקיא למיכלא בכותחא מר בר רב אשי אמר אפילו במילחא נמי אסורה) משום דקשיא (לריחא ולדבר) [לדבר] אחר:

שולחן ערוך יורה דעה הלכות מאכלי עובדי כוכבים סימן קטז סעיף ב

צריך לזהר שלא לאכול בשר ודג ביחד, מפני שקשה לצרעת. הגה: וכן אין לצלות בשר עם דג, משום ריחא. מיהו בדיעבד אינו אוסר (ארוך כלל ל"ט דין כ"ה).

סעיף ג

ירחוץ ידיו בין בשר לדג ויאכל פת שרוי בינתים, כדי לרחוץ פיו. הגה: ויש אומרים דאין לחוש לזה רק כשמבשלים יחד ואוכלן, אבל לאכלן זה אחר זה אין לחוש (הגהות מרדכי). וכן נוהגין שלא לרחוץ הפה ולא הידים ביניהם, ומ"מ יש לאכול דבר ביניהם ולשתות, דהוי קנוח והדחה (הגהות ש"ד סי' ע"ה ומביאו בגליון או"ה שם).

ה. כל הדברים הנוהגים באחרונים נוהגים באמצעים

בית יוסף אורח חיים סימן קעג

ג כתוב בספר ארחות חיים (הלי נט"י אות לא) בשם הראב"ד כל הדברים הנוהגים באחרונים נוהגים באמצעים שבין גבינה לתבשיל בין להקל בין להחמיר חוץ משפשוף בגופו או בכותל או בהיסח דעת שפוסלים באמצעים ואינם פוסלים באחרונים מפני שעדיין רוצה לאכול וידיו צריכות שימור וחוץ מניגוב הידים שאף האמצעים צריכים ניגוב כראשונים וחוץ משאר משקין שאינם כשרים לאמצעים מפני שהם שמנים וצחים ואינם מנקים את השומן ואת המאכל: וכתב עוד שם ושיון אלו לאלו לענין ברכה שהרי חובה הן ולא יהו אלא מצוה הרי טעונין ברכה שאינו רשאי לאכול עד שיטול כדין מים ראשונים ומברך על רחיצת הידים כדין מים אחרונים עכ"ל. והעולם לא נהגו לברך לא על מים אחרונים ולא על מים אמצעיים. ובסוף סימן זה (ד"ה כתבו התוס') אכתוב למה אין מברכין על האמצעיים. וז"ל הרשב"א בתורת הבית (קצר ב"ו ש"ה עג). מים אמצעיים ניטלין בין בכלי בין שלא בכלי ודינם כדין מים אחרונים לכל דבר ויתרים עליהם שצריכים ניגוב כמים ראשונים:

סעיף ג

(ב גי') כל הדברים הנוהגים באחרונים (ה ג) נוהגים באמצעים, (ו א) בין להקל * בין להחמיר, חוץ ב מהיסח הדעת (ז) שפוסל באמצעים מפני שעדיין רוצה לאכול וידיו צריכים שימור; ג ב' וחוץ ד] מניגוב הידים, (ח) שאמצעים צריכים ניגוב כראשונים. הגה: ויש שאמרו שאמצעים ג] צריכים (ט ד ה) דווקא מים, מה שאין כן באחרונים, כדלקמן סי' קפ"א (ב"י בשם אורחות חיים

משנה ברורה סימן קעג

(ה) נוהגים באמצעיים - היינו [ג] שבין תבשיל לגבינה:

(ו) בין להקל - היינו [ד] שא"צ נטילה בכלי וגם רק עד פרק השני וגם אין חציצה מעכב בהם בדיעבד:

(ז) שפוסל באמצעיים - אין הכוונה שאם הסיח דעתו לאחר שהטיל לאמצעיים נבטל נטילת האמצעיים דמאי איכפת לן בהיסח דעתו הרי עכ"פ ידיו נקיות מגבינה אלא ר"ל שאם הסיח דעתו משמירת ידיו נבטל נטילה ראשונה דמים ראשונים כמו שמבואר בכמה מקומות דהיסח הדעת משמירת ידיו פוסל הנטילה ומילתא דפשיטא הוא ולא נקט לה אלא משום דהשוה לה בכל דבר למים אחרונים ובמים אחרונים לאחר שנטל לא איכפת לן בהיסח הדעת שהרי לא יאכל יותר להכי קאמר דבנטילה לאמצעיים אינו כן דאף שהטיל לאמצעיים אעפ"כ אינו רשאי להסיח דעתו מנטילה ראשונה שהרי יאכל עוד:

(ח) שאמצעיים צריכים ניגוב - די שבו [ה] משום מיאוס אם יאכל בלי ניגוב:

(ט) דוקא מים - ששאר משקין מתוך שהם עצמן שמנים [ו] אינם מנקים את השומן והמאכל משא"כ באחרונים שאינם באים רק להעביר הזוהמא מידיים אפילו משקין מעבירין הזוהמא ורש"ל מיקל דמותר בשאר משקין [ז] אבל כמה אחרונים הסכימו להרמ"א:

ו. מים אחרונים, חובה

טור אורח חיים הלכות בציעת הפת, סעודה, וברכת המזון סימן קפא

ואחר כך יטול ידיו דא"ר יהודה א"ר ואמרי לה במתניתא תנא והתקדשתם אלו מים ראשונים והייתם קדושים אלו מים אחרונים כי קדוש אני זה שמן הטוב פירוש שמושחים הידים בשמן כדי להסיר הזוהמא אני ה' אלהיכם זו ברכה והם חובה דגרסי' בפ' כל הבשר א"ר אידי בר אבין א"ר יצחק בר אשיאן מים ראשונים מצוה ואחרונים חובה ומפרש לה טעמא משום מלח סדומית שמסמא העינים ואמרו חכמים (ברכות מ א) אחר אכילתך אכול מלח ויש לחוש שמא מלח סדומית מעורב בו והצריכו ליטול הידים שלא ישאר בהם שום דבר ממנה ואפי' ההולכים במחנה למלחמה שפטורין ממים ראשונים חייבין באחרונים ואין ניטלין על גבי קרקע מפני שרוח רעה שורה עליהם ומיהו אם נוטל ע"ג עצים דקים או כיוצא בהם שפיר דמי ואין ניטלין אלא בצונן אבל לא בחמין מפני שמפעפעין את הידים ואין מעבירין את הזוהמא ודוקא חמין שהיד נכוית בהם אבל פושרין שפיר דמי וא"צ ליטול אלא עד פרק ב' של אצבעות וצריך שישפיל ראשי אצבעותיו למטה כדי שתירד הזוהמא. ואם המסובין רבים עד ה' מתחילין מן הגדול שהוא מברך והמברך נוטל תחלה ואם הם יותר מתחילין מן הקטן ונוטלין דרך ישיבתן ואין מכבדין זה את זה ליטול גדול שבהן תחלה עד שמגיעים לחמשה אחרונים וכיון שלא נשארו אלא חמשה שלא נטלו מתחילין בגדול שבחמשתן שהוא המברך. וכתב הרמ"ה כיון שהוא חובה צריך לברך עליהם וקצת הגאונים כתבו שיש לברך עליהן על רחיצת ידים ובה"ג כתב כיון שאינן אלא לצורך האדם משום מלח סדומית אין טעונין ברכה וכ"כ רב עמרם שאין לברך עליהן לא בלשון נטילה ולא בלשון רחיצה ולא בלשון שטיפה ונתן סימן לדבר בשמתא נר"ש. והראב"ד הכריע שאם אכל תבשיל שידיו מזוהמות טעון ברכה על רחיצת ידים. ואם אכל פת חריבה שצריך מים אחרונים משום מלח סדומית אין טעונין ברכה ולא עוד אלא אם ירצה יטול ידיו אחר בה"מ ודיו. אבל בידים מזוהמות לא יברך עד שיטול ורב אחא משבחא כתב כל דבר שאין קרב ע"ג מזבח נקרא מזוהם וצריך לברך עליו וכתב עוד שהמברך לפי שמזכיר השם צריך ליטול קודם שיברך אבל האחרים אינו אלא משום סכנת מלח סדומית ואם רצו אין נוטלין קודם ברכה והתוסי' כתבו מה שלא נהגו בהן האידנא אותן שאין מברכין לפי שאין מלח סדומית בינינו והמברך נמי כיון שאין אנו עושין כמ"ש הפסוק קדוש אני זה שמן ערב גם בנטילה לא נהגו ולא מיקרו לדידן ידים מזוהמות כיון שאין אנו רגילין ליטול ואין אנו מקפידים בכך ומיהו אם יש אדם שהוא איסטניס ורגיל ליטול ידיו אחר הסעודה לדידיה הוה ידים מזוהמות וצריך ליטול קודם ברהמ"ז אבל לא יברך עליהם כלל:

בית יוסף אורח חיים סימן קפא

א ואח"כ יטול ידיו דאמר רב יהודה אמר רב ואמרי לה במתניתא תנא והתקדשתם (ויקרא כ ז) אלו מים ראשונים וכו'. בסוף פרק אלו דברים (נג):

והם חובה דגרסינן בפרק כל הבשר (קה.) אמר רב אידי בר אבין וכו'. ומפרש התם טעמא מפני שמלח סדומית יש שמסמא את העינים ופירש רש"י שמלח סדומית יש ואמרו חכמים על כל אכילתך אכול מלח וכיון דנגע במלח כי הדר יהיב ידיה אעיניה מסמא להו ולפיכך צריך לנטלן: וכתב ה"ר יונה (מ: ד"ה ואי) וזה לשונו אומר הרמב"ם (ברכות פ"ו ה"ג) שאע"פ שעכשיו אין לנו מלח סדומית יש לחוש מפני מלח אחר שטבעו כמלח סדומית ואם יעביר ידיו על גבי עיניו קודם נטילה יסמא עיניו. ורבינו ירוחם (ני"ו ח"ה קמז): כתב בשם רי"ף (חולין לו): שאע"פ שלא אכל מלח חובה ליטול ידיו משום דמים אחרונים הרגו את הנפש:

ואפילו ההולכים במחנה למלחמה שפטורים ממים ראשונים חייבים באחרונים. בסוף פרק קמא דעירובין (יז):

ב ואין ניטלין על גבי קרקע וכו'. בפרק כל הבשר (קה.) מים ראשונים ניטלין בין בכלי בין על גבי קרקע אחרונים אין ניטלין אלא בכלי ואמרי לה אין ניטלין על גבי קרקע מאי בינייהו איכא בינייהו קינסא ופירש רש"י קינסא אם נותן שפאי עצים וקיסמים תחתיהם למאן דאמר כלי הכא לאו כלי הוא ולמאן דאמר אין ניטלין על גבי קרקע שפיר דמי ומשמע לרבינו דכיון דמידי דרבנן הוא נקטינן לקולא וכן דעת הרשב"א בתורת הבית (ארוך ב"ו ש"ב ע:) אבל הרמב"ם כתב בפ"ו מהלכות ברכות (הט"ז) דמים אחרונים אינם ניטלין אלא על גבי כלי :
ומ"ש רבינו דטעמא דאין ניטלין על גבי קרקע הוא משום רוח רעה. הכי מפורש בגמרא פרק כל הבשר שם :

ג ואין ניטלין אלא בצונן אבל לא בחמין וכו' ודוקא חמין שהיד נכוית בהם אבל פושרים שפיר דמי. גם זה שם : וכתב הרשב"א בתורת הבית (שם) שכל המימות שפסולים למים ראשונים כשרים למים אחרונים בזמן שהם צוננין שכולם מעבירים את הזוהמא ע"כ. והכי משמע מדברי הגמרא והפוסקים אלא שהרמב"ם (ה"ט) כתב גבי חמי טבריא אם נטל מהם בכלי או שהפליג מהם אמה למקום אחר אין נוטלין מהם לא ראשונים ולא אחרונים מפני שאינם ראויים לשתיית בהמה ע"כ. ודבר תימה הוא מנין לו לפסול במים אחרונים מפני שאינם ראויים לשתיית בהמה ומיהו אפשר דלאו מים שלאחר הסעודה קאמר אלא מים ראשונים שצריך לשפוך על ידיו פעמיים ושפיכה שנייה קרי מים אחרונים וכההיא דתנן פ"ב דידיים (מ"ב) שאין המים האחרונים מטהרים אלא המים שעל גבי הידיים :

ז ובה"ג (ברכות פ"ו ט ע"ג) כתב כיון שאינן אלא לצורך האדם משום מלח סדומית אין טעונין ברכה. כן כתבו התוספות בשמו בפרק כל הבשר (קה. ד"ה מים) וכן כתב הרמב"ם בפ"ו מהלכות ברכות (ה"ב) :
ומ"ש רבינו בשם רב עמרם שאין לברך עליהם כלל וכו'. כתבוהו ה"ר יונה (מ: ד"ה ולענין) והרא"ש בפרק אלו דברים (סי' ו) :

ומ"ש והראב"ד הכריע שאם אכל תבשיל שידי מוזהמות וכו'. כן כתב בהשגות פ"ו מהלכות ברכות (ה"ב) :
ומ"ש רבינו בשם רב אחא משבחה (שאלתות יתרו שא"י נד) שהמברך לפי שמזכיר את השם צריך ליטול קודם שיברך אבל האחרים אם ירצו אין נוטלין קודם ברכה. כתבוהו ה"ר יונה (שם ע"א ד"ה והייתם) והרא"ש (שם) בסוף פרק אלו דברים :

ומ"ש בשם התוספות מה שלא נהגו בהם האידנא וכו' עד סוף הסימן. הוא בפרק כל הבשר (שם) ובסוף פרק אלו דברים (נג: ד"ה והייתם) וכתבוהו הרא"ש והמרדכי (סי' רז) בסוף פרק אלו דברים והגהות מיימון בפ"ו מהלכות ברכות (אות ג) : כתב המרדכי בסוף פרק אלו דברים (שם) דבמים אחרונים אין צריך לשפוך על ידיו אלא פעם אחת בלבד :

ח משמע מדברי הרשב"א בתורת הבית (ב"ו ש"ב) שבמים אחרונים אין צריך לנגב ידיו וכן כתב בספר שולחן של ארבע (עמ' תסו) וכן כתב הכל בו (סי' כג יג ע"ג) בשם הראב"ד אבל הרמב"ם כתב בפ"ו מהלכות ברכות (ה"כ) שכל הנוטל ידיו באחרונה מנגב ואח"כ מברך : כתוב בספר שולחן של ארבע (עמ' תסז) מים ראשונים צריכים שיעור אחרונים אינם צריכים שיעור :

ט וכתוב עוד שם מים ראשונים דוקא מים ולא שאר משקים מים אחרונים אפילו שאר משקים כגון יין וחלב שאינו אלא להעביר את הזוהמא ע"כ וכן כתב הכל בו בסימן (ר"ג) [כ"ג] (טז:) בשם הראב"ד מים ראשונים אין השמן והדבש ושאר משקין לבד [המים] מטהרים את הידים אחרונים בכל מיני משקים מפני שהם מעבירין הזוהמא. וכבר כתב רבינו בסימן קע"א (קנא:) שאין נוטלין הידים בין חי בין מזוג אפילו נטילה שאינה צורך אכילה ושם (ד"ה ומ"ש רבינו ואין נוטלין) נתבאר הטעם :

ז. מים אחרונים אין נוטלים על גבי קרקע אלא בכלי

רמב"ם הלכות ברכות פרק ו הלכה טז

מים הראשונים צריך שיגביה ידיו למעלה עד שלא יצאו מים חוץ לפרק ויחזרו ויטמאו את הידים, ואחרונים צריך שישפיל ידיו למטה כדי שיצא כל כח המלח מעל ידיו, מים ראשונים נוטלים בין על גבי כלי בין על גבי קרקע, ואחרונים אינן נוטלין אלא על גבי כלי, מים ראשונים נוטלין בין בחמי האור בין בצונן, ואחרונים אינן נוטלין בחמין, והוא שיהיו חמים שהיד סולדת בהן מפני שאין מעבירין את הזוהמא שאיננו יכול לשפשף בהן, אבל היו פושרין נוטלין מהן באחרונה. +/השגת הראב"ד/ מים הראשונים צריך שיגביה ידיו כו' עד כדי שיצא כל כח המלח מעל ידיו. כתב הראב"ד ז"ל /א"א/ והוא יותר טוב שלא תעבור הזוהמא על מקום שלא הגיע תחלה עכ"ל. +

שולחן ערוך אורח חיים הלכות בציעת הפת, סעודה, וברכת המזון סימן קפא סעיף ב

מים אחרונים אין נוטלים על גבי קרקע אלא בכלי, מפני רוח רעה ששורה עליהם; ואם אין לו כלי, נוטל ע"ג עצים דקים וכיוצא בה

משנה ברורה על שולחן ערוך אורח חיים הלכות בציעת הפת, סעודה, וברכת המזון סימן קפא סעיף ב

(ג) אלא בכלי - ולא יתחוב ידיו בתוך הכלי לרוחצם אלא ישפוך המים על ידיו שירד לתוך הכלי:

(ד) מפני רוח רעה - ויש חשש סכנה לעובר עליהם ובמקום שאין עוברים שם יכולים ליטול ע"ג קרקע ולכן מותר ליטלם תחת השלחן ואף על גב שלפעמים מסלקין השלחן מ"מ יתנגבו ביני וביני:

(ה) ואם אין לו כלי - דכשיש לו כלי ישפכם דוקא בתוך הכלי:

(ו) וכיוצא בהם - כמו אבנים דקים וקוצים וכל כה"ג שנבלעים בהם המים ואינם מתקבצים למקום אחד ויש מקילין ליטול אף ע"ג רצפה אם אין לו כלי ליטול בתוכו דס"ל דדוקא ע"ג קרקע ממש שורה עליהם רוח רעה אבל לפי מה שכתב הלבוש יש להחמיר בזה:

ח. חמי האור, נוטלים מהם לידיים למים ראשונים אפילו הן חמין שהיד סולדת

שולחן ערוך אורח חיים הלכות נטילת ידים סימן קס סעיף ו

חמי האור, נוטלים מהם לידיים אפילו הן חמין שהיד סולדת (פ"י כל שכריסו של תינוק נכוה הימנו) בה

משנה ברורה על שולחן ערוך אורח חיים הלכות נטילת ידים סימן קס סעיף ו

(כו) שהיד סולדת - שנמשכת מאחוריה שלא תכוה:

(כז) בהם - ויש מחמירין ביד סולדת בהם וכתבו האחרונים דבאין לו מים אחרים אין להחמיר בזה דהעיקר כדעת השו"ע ובפושרין אין איסור כלל לכו"ע. ואפילו אם היו חמין מתחלה ונצטננו ונעשו פושרין ג"כ מותר. ולפ"ז אפילו אין לו מים אחרים כ"א חמין שהיד סולדת בהן יראה להמתין מעט עד שיצטננו במקצת שלא יהיה היד סולדת בהן ויהיה מותר לכו"ע:

ט. אין נוטלין מים אחרונים בחמין שהיד נכוית בהם

שולחן ערוך אורח חיים הלכות בציעת הפת, סעודה, וברכת המזון סימן קפא סעיף ג

אין נוטלין בחמין שהיד נכוית בהם, מפני שמפעפעין (פי' מבעבעין מלשון שחין אבעבועות) את הידים, ואין מעבירין את הזוהמא.

משנה ברורה על שולחן ערוך אורח חיים הלכות בציעת הפת, סעודה, וברכת המזון סימן קפא סעיף ג

(ז) בחמין - אבל פושרין דהיינו שאין היד סולדת בהן מותר ורש"ל פסק דוקא בצוננין ומיהו אם אין לו כ"א אלו הפושרין בודאי אין להחמיר:

(ח) נכוית בהם - ל"ד דבודאי אין אדם נוטל ידיו במים כאלו שיכוה בהן אלא ר"ל שהיד סולדת בהן ושיעורו כל שכריסו של תינוק נכוית בו [מ"א]:

(ט) שמפעפעין - מרכיין את הידים ומבליעין בהן את זוהמת התבשיל [רש"י] ונ"ל דחמין שנצטננו מותר ליטול בהן:

י. מים ראשונים האכילו בשר חזיר, מים אחרונים הרגו את הנפש

תלמוד בבלי מסכת יומא דף פג עמוד ב

ותו, רבי מאיר ורבי יהודה ורבי יוסי הוו קא אזלי באורחא, רבי מאיר הוה דייק בשמא רבי יהודה ורבי יוסי לא הוו דייקו בשמא. כי מטו להווא דוכתא בעו אושפיזא, יהבו להו. אמרו לו: מה שמך? - אמר להו: כידור. - אמר: שמע מינה אדם רשע הוא, שנאמר כי דור תהפכת המה. רבי יהודה ורבי יוסי אשלימו ליה כיסייהו רבי מאיר לא אשלים ליה כיסיה. אזל אותביה בי קיבריה דאבוה אתחזי ליה בחלמיה: תא שקיל כיסא דמנח ארישא דהווא גברא. למחר אמר להו: הכי אתחזי לי בחלמאי! אמרי ליה: חלמא דבי שמשי לית בהו ממשא. אזל רבי מאיר, ונטריה כולי יומא ואייתיה. למחר אמרו לו: הב לן כיסן! אמר להו: לא היו דברים מעולם. אמר להו רבי מאיר: אמאי לא דייקיתו בשמא? אמרו ליה: אמאי לא אמרת לן מר? אמר להו: אימר דאמרי אנא חששא, אחזוקי מי אמרי? משכוחו ועיילוהו לחנותא, חזו טלפחי אשפמיה, אזלו ויהבו סימנא לדביתוהו, ושקלוהו לכיסייהו ואייתו. אזל איהו וקטליה לאיתתיה. היינו [דתניא]: **מים ראשונים האכילו בשר חזיר, מים אחרונים הרגו את הנפש.**

חברותא יומא דף פג עמוד ב

רבי מאיר ורבי יהודה ורבי יוסי הוו קא אזלי באורחא. רבי מאיר הוה דייק בשמא בשמו של בעל הבית שבאו להתאכסן אצלו, אם נאה הוא או מכוער. רבי יהודה ורבי יוסי לא הוו דייקו בשמא. כי מטו להווא דוכתא כשבאו למקום אחד, בעו אושפיזא, חיפשו אכסניה, יהבו להו. ונתנו להם מקום להתאכסן בו. אמרו לו לבעל הבית: מה שמך? - אמר להו: כידור. אמר רבי מאיר: שמע מינה משמו כי אדם רשע הוא. לפי שנאמר [דברים לב] "כי דור תהפכת המה". ואותו יום ערב שבת היה. רבי יהודה ורבי יוסי אשלימו ליה הפקידו אצלו כיסייהו, את כיסי המעות שלהם. ואילו רבי מאיר לא אשלים ליה כיסיה. אזל, הלך רבי מאיר, אותביה והניח את כיס מעותיו בי קיבריה בבית הקברות דאבוה, של אבי בעל הבית. אתחזי ליה, נראה לו אבי בעל הבית, המת, לבנו בחלמיה בחלום, ואמר לו: תא שקיל בא וקח כיסא כיס של מעות דמנח ארישא שמונח ליד הראש דהווא גברא של אותו אדם [דהיינו, ליד הראש שלי]. למחר אמר להו בעל הבית: הכי כך אתחזי לי נראה ואמר לי אבי בחלמאי. אמר ליה רבי מאיר:

חלמא דבי שמי החלומות שחולם אדם בליל שבת מתוך מנוחתו - לית בהו ממשא. ומתכוון היה להניאו מליך לשם.

אזל רבי מאיר, ונטריה ושמר את כיסו כולי יומא ליד הקבר, ובמוצאי שבת אייתיה הביאו עמו. למחר אמרו לו לבעל הבית הב לן כיסן שהפקדנו אצלך. אמר להו: לא היו דברים מעולם. אמר להו רבי מאיר: אמאי לא דייקיתו כמוני בשמא? אמרו ליה: אמאי לא אמרת לן מר שיש לנו לדייק בשמו ולחשוש ממנו? אמר להו: אימר דאמרי אנא חששא, שיש לחשוש לשם. אבל אחזוקי להחזיקו כרשע ולהזהירכם אודותיו - מי אמרי? משכוהו לבעל הבית בדבריהם, ועיילוהו והביאוהו לחנותא של יין כדי לשכרו ולהוציא ממנו איה כספם. חזו טלפחי אשפמיה, ראו עדשים על שפמו. אזלו הלכו אל ביתו ובקשו מאשתו את כיסיהם בשמו, ויהבו ונתנו לה סימנא לדביתהו, סימן לאשתו שהוא אכן שלחם לבקש את הכיסים, שסיפר להם שהיא בישלה לו עדשים. ושקלוהו ונטלו לכיסייהו, שנתנה להם אשתו, ואייתו והלכו להם. אזל איהו, הלך בעל הבית ונוכח שנטלו את כיסיהם ונתגלתה גניבתו, וקטליה לאיתתיה, והרג את אשתו על שנתנה אותם. היינו דתניא: מים ראשונים שלא נטל אדם מישראל לפני האוכל - האכילו אותו בשר חזיר, שחשב בעל האכסניה, כיון שלא נטל ידיו לפני האוכל שהוא נכרי והאכילו בשר חזיר. ואילו מים אחרונים, שלא נטל זה ידיו לפני ברכת המזון - הרגו את הנפש. כי דרך הנוטלים ידיהם לפני ברכת המזון לקנח את שפמם בידיהם הלחות, ואילו היה נוטל זה ידיו היה גם מקנח שפמו מהעדשים, ולא היה להם סימן לאשתו, והיא לא היתה נהרגת.

יא. כל דבר שאסור מן התורה, אם הוא דבר המיוחד למאכל אסור לעשות בו סחורה

בית יוסף יורה דעה סימן קיז

... כתב המרדכי בריש פרק כל שעה (סי' תקמד) שרבינו יחיאל פסק שאסור לעשות סחורה בדבר האסור באכילה ובדבר טמא וראיה מדתנן פ"ז דשביעית (מ"ד) צדי חיה ועופות שנתמנה להם מינים טמאים מותרים למוכרם ודוקא נתמנו אבל לא נתמנו אסור וכן מוכח בירושלמי דשביעית. אמנם ראבי"ה כתב דמותר לעשות סחורה בדבר טמא והביא ראיה מפרק כל הבשר (קו.) מים ראשונים האכילו בשר חזיר ואכסנאי יהודי הוה התם ע"כ. ודברי רבינו יחיאל עיקר וכן דעת הפוסקים וההיא דהאכילו את החזיר אינה ראיה דאיכא למימר ישראל רשע הוה ועוד דאיתא במדרש (רבה בלק פרשה כ אות כא) דבימי השמד היה ובפרהסיא היו מחזיקים עצמם לגוים:

שולחן ערוך יורה דעה הלכות מאכלי עובדי כוכבים סימן קיז סעיף א

כל דבר שאסור מן התורה, אף על פי שמוותר בהנאה, אם הוא דבר המיוחד למאכל אסור לעשות בו סחורה (ל' המחבר), (או להלוות עליו) (ת"ה סימן ר"ו) (ואפילו לקנותו להאכילו לפועליו עובדי כוכבים אסור) (כך משמע מב"י מהגהות מיימוני פ"ח דמאכלות אסורות), חוץ מן החלב, שהרי נאמר בו: יעשה לכל מלאכה (ויקרא ז, כד). ואם נזדמנו לצייד חיה ועוף ודגים טמאים, (וכן מי שנזדמנה לו נבלה וטריפה בביתו), (טור), מותר למכרם ובלבד שלא יתכוין לכך. הגה: וצריך למכרה מיד, ולא ימתין עד שתהא שמינה אצלו (ב"י בשם א"ח). וכן מותר לגבות דברים טמאים, בחובו, מן

העובדי כוכבים, דהוי כמציל מידם (רשב"א בתשובה). ואסור למכור לעובד כוכבים נבלה בחזקת כשרה (טור). (ועיין בחושן המשפט סימן רכ"ח). וכל דבר שאין איסורו אלא מדבריהם, מותר לעשות בו סחורה.